



Presentació	pàgina 05
Introducció	pàgina 07
Definicions	
Indicadors de maltractament	pàgina 12
Maltractament físic del menor	pàgina 13
Abús per desatenció del menor	pàgina 14
Maltractament psicològic del menor	pàgina 15
Abús sexual del menor	pàgina 16
Factors de risc	pàgina 19
Les actuacions des de l'escola	pàgina 22
Actuació a seguir	pàgina 27
Comissió de Defensa del Menor	pàgina 30
Principis generals d'actuació	pàgina 33

1.- PRESENTACIÓ

Des de fa alguns anys es vénen coneixent casos de pedofília, abusos i assetjament sexual a menors exposats pels mitjans de comunicació i en els quals l'Església i les seves diverses Institucions també s'han vist involucrades.

Aquests casos produïts en el si de l'Església i de les seves Institucions han de ser enèrgicament censurades i quan es dona el cas que aquests actes contra la dignitat dels menors es produeixen de part de sacerdots, persones religioses, són encara més reprovables pel fet de traïr i actuar contràriament a les màximes de la caritat de l'Evangeli.

Aquests actes d'abus i assetjament sexual i el maltractament a menors desacrediten l'Església i les Institucions Religioses en què es produeixen, i per tant han de ser castigats amb duresa.

El Germà Álvaro Rodríguez Echeverría, Superior General dels Germans de les Escoles Cristianes, davant les notícies recollides en els mitjans de comunicació de tot el món, sobre el censurable assumpte dels abusos sexuals a menors per part de sacerdots, bisbes i col·laboradors de l'Església Catòlica, fa una crida d'atenció als Germans i Seglars Lascians de tot l'Institut, perquè posem els mitjans necessaris en cada Districte per evitar aquest gravíssim problema.

5

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

El Superior General em recomana tenir al dia un Protocol d'actuació davant l'assetjament sexual, els abusos sexuals i el maltractament infantil, i fa una crida de responsabilitat i de compromís a tots els Germans i Seglars que treballen en pro de la infantesa i la joventut, perquè des dels valors humans i cristians eduquem amb respecte i caritat cristiana el nostre alumnat i quantes persones s'acosten a les nostres institucions educatives i socials.



6

2.- INTRODUCCIÓ

El maltractament infantil és un dels rostres de violència expressiva, duit a terme en els seus aspectes més radicals.

Com a educadors no podem dir que tinguem la professionalitat o capacitat per intervenir en situacions d'aquest tipus, però sí la responsabilitat de detectar-les i derivar-les als serveis especialitzats de la nostra Comunitat.

Un sentiment més humanitari de la societat, la informació i publicitat sobre els casos de maltractaments a menors denunciats en els mitjans de comunicació i l'increment d'aquests casos, han provocat una progressiva conscienciació davant aquesta realitat social i la consegüent necessitat de protegir-ne el subjecte jurídic més vulnerable.

El menor -nina, nina o adolescent menor de 18 anys- és una persona especialment vulnerable que cal protegir davant qualsevol situació de risc que pugui generar-se en el seu entorn personal, familiar i social, a fi de garantir el seu desenvolupament integral a tots els nivells.

És necessari partir de la base que els maltractaments no són només actes de brutalitat aïllats, sinó també aquell conjunt d'accions i omissions negligents que minven els seus drets.

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

Per tant, la finalitat essencial del present Protocol és la protecció del menor en les diverses situacions de risc en que pugui veure's immers i que puguin generar-li diferents tipus de maltractament: físic, psíquic, sexual, de desatenció, etc., la millora de la coordinació de totes les institucions i assegurar-nos que les actuacions que es portin a terme amb el menor siguin les estrictament necessàries, sense cap menys de les garanties processals, assistencials i de protecció i, d'aquesta manera evitar, la repetició de diligències, declaracions i exploracions que puguin agreujar la seva delicada situació emocional com a víctima.

Per això, la protecció d'aquest dret ha de passar, necessàriament, no només per coordinar-ne les actuacions, a fi d'aconseguir un adequat seguiment de la víctima i alleugerir li l'impacte ocasionat quan la situació d'agressió ja s'ha produït, sinó que també, en una fase anterior, per prevenir i detectar precoçment els riscos i, en una de posterior, també per aconseguir un adequat seguiment.



3.- DEFINICIONS

Un menor és maltractat quan és objecte de violència física, psíquica i/o sexual de fet o per ommissió, ja sigui per persones o institucions de les quals depèn el seu desenvolupament, o per qualsevol altra.

Existeixen diferents tipus de maltractament:

Maltractament Infantil- qualsevol acte per acció o ommissió realitzat per individus, per institucions o per la societat en el seu conjunt i tots els estats derivats d'aquests actes o de la seva absència que privin els/les menors de la seva llibertat o dels seus drets corresponents i/o que dificultin el seu desenvolupament.

Maltractament físic- acció no-accidental d'algun adult que provoca dany físic o malaltia en el nin o nina, o que el col·loca en greu risc de patir-lo com a conseqüència d'alguna negligència (no donar al menor el que necessita quan ho ha de menester per al seu sa desenvolupament) intencionada.

Maltractament per negligència o abandó físic- situació en què les necessitats físiques del menor (alimentació, higiene, seguretat, atenció mèdica, vestit, educació, vigilància...), no són ateses adequadament, temporalment o permanentment, per cap adult del grup que conviu amb ell.

9

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

Maltractament prenatal- es produeix quan la dona en procés de gestació no atén les necessitats que el seu estat requereix, amb el risc de perjudicar el fetus.

Abús sexual- qualsevol classe de plaer sexual amb un menor per part d'un adult des d'una posició de poder o d'autoritat. No és necessari que existesqui contacte físic perquè hi hagi abús sexual, sinó que pot utilitzar-se el menor com a objecte d'estimulació sexual. Això inclou:

- Incest. Relacions sexuals entre dos membres d'una mateixa família, el matrimoni de la qual estaria prohibit per la llei o bons costums, o la sexualització de l'afecte entre membres propers de la mateixa família.
- Violació.
- Vexació sexual. Tocament o grapeig del nin o de la nina amb roba o sense, encoratjar, forçar o permetre-li que toqui de manera inadequada l'adult.
- Abús sexual sense contacte físic. Seducció verbal, sol·licitud indecent, exposició d'òrgans sexuals a un nin o a una nina per obtenir-ne gratificació sexual, realització de l'acte sexual o masturbació en presència seva, pornografia...

Maltractament intencional- conductes de pares o cuidadors, com són insulta, rebuigs, menyspreus, burles, crítiques, aïllament o atemorització que causin deterioració o puguin causar-ne en el desenvolupament emocional, social o intel·lectual del menor.

10

Maltractament o abús emocional o psicològic- situació en la qual el menor no rep l'afecte, l'estimulació, el suport i la protecció necessaris en cada estadi de la seva evolució i que inhibeix el seu desenvolupament òptim. Existeix una resposta per part dels pares o cuidadors a les expressions emocionals del menor (plor, somriure,...) als seus intents d'aproximar-se o d'interaccionar.

Síndrome de Münchhausen per poders o submissió químicofarmacèutica- els pares o cuidadors sotmeten el menor a contínues exploracions mèdiques, subministrament de medicament o ingressos hospitalaris, tot al·legant símptomes ficticis o generats de manera activa per l'adult (per exemple mitjançant l'administració de substàncies).

Maltractament institucional- s'entén per maltractaments institucionals qualsevol legislació, procediment, actuació o omissió procedent dels poders públics o bé derivada de l'actuació del professional que comporta abús, negligència, detriment de la salut, la seguretat, l'estat emocional, el benestar físic, la correcta maduració o que violi els drets bàsics del menor.

Explotació laboral- situació que s'utilitza un menor en edat no laboral per fer-li fer treballs on s'obté qualsevol ús de guany (pot anar des de la duresa física fins a la utilització passiva o activa per a la mercaderia).

Explotació sexual- es dona quan el menor és obligat o induït a la realització d'activitats de prostitució i/o de pornografia.

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

4.- INDICADORES DE MALTRACTAMENT

A continuació es presenten quadres que contenen signes o indicadors que ens serveixen com a guia per a la detecció de possibles casos de maltractament físic, psicològic, abús per distracció o abús sexual del menor. Cap d'aquests signes per ells mateixos demostra o prova que el maltractament està present en la casa del menor. Algun d'aquests signes solen trobar-se en algun moment, en algun nin o familiar.

Quan apareixen de forma repetida o es combinen entre si, és necessari que el docent consideri la possibilitat que aquest nin o nina estigui sofrint algun tipus de maltractament i n'intenti algun aïllament, tant a ell com a la seva situació.



4.1.- Maltractament físic del menor

Signes o indicadors físics	Signes o indicadors de comportament	Conductes comunes a l'ofensor físic
<ul style="list-style-type: none"> •Convulsions, hematomes. •Cremades, laceracions o altres lesions que no concorden amb la causa al·legada. •Morsegades, escorpiades. •Fractures sense una explicació coherent. 	<ul style="list-style-type: none"> •Canvis sobtats de conducta. •Comportament extrem (agressiu, molt retret, molt submís, molt passiu, extremadament hiperactiu, depressiu). •Espantats o temorós. •Tendències destructives. •Al·lega temors als pares, en sofrir agressió o dona rams poc creïbles per a les seves lesions. •Ús de vestimenta inadequada per al clima (ocultant les lesions). Demuestra baix concepte d'ell mateix. •Problemes d'aprenentatge (baix resultat acadèmic). •Fugides cròniques. •Conflictes amb la llei. •Relacions interpersonals deficientes. •Temor a una persona en particular. •Absentisme escolar freqüent, relacions amb l'apartat de la lesió. 	<ul style="list-style-type: none"> •Causa lesions del nin. •Aporta explicacions poc coherentes. - Li posa roba que el cobria, no l'envia a escola, etc. •Tindança del pare, mare o encarregar a l'hora de cercar l'ajuda mèdica que el nin necessita. •Nin sembla preocupat-se pel nin. •Describe el nin com molt dolent, diferent als altres. •Crecu en el castig sever com a mètode de disciplina. •Té expectatives reals envers el nin. •Baix concepte d'ell mateix (baixa autoestima). •Pobre control d'impulsos associats a estats d'emoció, violència, consum d'alcohol, de drogues. •Inmadures en el comportament. •Repeteix patrons errats de criança o experiències traumàtiques d'abus durant la infància. •Castiga els seus fills en públic. •Castiga els seus fills perquè són "diferents o "schab"

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

4.2.- Abús per desatenció del menor

Signes o indicadors físics	Signes o indicadors de comportament	Conductes comunes a l'ofensor per desatenció
<ul style="list-style-type: none"> •Patró de creixement deficient (deficit per progressiu). •Famelic, desnutrit. •Constant manca d'atenció i de supervisió (cridres repetides, ingestió freqüent de substàncies tòxiques, nin sol a casa). •Constant fatiga, son o fam. •Higiene personal deficient. 	<ul style="list-style-type: none"> •El rendiment no és l'esperat per a l'edat. •Agressiu. •Retret. •Manca de vestimenta adequada, i inclusivament de la necessària. •Assumeix responsabilitats pròpies d'un adult (nins que tenen cura d'altres nins). •Submis, actua de forma pseudo-madon, extremadament complaent. •Conducta agressiva, immadura. •Depressiu. •Apatic. •Demana o roba menjar. •Cerca atenció i afecte. •Registra constants absències o arribades tardades a l'escola. •Presenta conflictes amb la llei. 	<ul style="list-style-type: none"> •Apatic. •Passiu. •Depressiu. •No es preocupa del nin ni per satisfer les seves necessitats bàsiques. •No para essent al comportament del nin, és negligent, no prepara alimentació, no li fa menjar a la casa. •Aïllat socialment. •Baix concepte d'ell mateix (baixa autoestima). •Abús d'alcohol o de drogues. •Repeteix patrons errats de criança. •Viu en condicions de risc (caos a la llar, amuntegament, drogues, venim i medicaments a l'abast dels nins, excursions o excursions a l'area habitacional). •No para essent ni supervisió accions.

4.3.- Maltractament psicològic del menor

Signes o indicadors físics	Signes o indicadors de comportament	Conductes comunes a l'ofensor emocional
<ul style="list-style-type: none"> • Problemes de salut (grecions de pell com l'acne; problemes de parla com el que-queig, asma, al·lèrgies, etc.). • Trastorn an alimentarici: Bulímia, Anorèxia. • Retard en el desenvolupament, faltes en el seu progrés. • Malalties psicosomàtiques. 	<ul style="list-style-type: none"> • Problemes d'aprenentatge (rendiment acadèmic). • Moviments rítmics repetitius. Extremadament agressiu, retret, cridar, etc. • Destructiu o autodestructiu. • Extremadament obediència a les instruccions dels mestres, doctors i altres adults. • Problemes amb el somni (insomni, malsons, etc.). • Demuestra baix concepte d'ell mateix (baixa autoestima). • Fugides de la llar. • Depressió. Apàtic. • Comportament regressiu (contra a la roba o al lli, xacó dir). • Falla en el rendiment esperat per a l'edat cronològica. • Tendències o idees suïcides. 	<ul style="list-style-type: none"> • Expectatives creixents cap al nen. • Rebatxa, rebatja, degradada i ignora el nen. • Amenaça el nen amb castigs severos o altre fabricat. • Describe el nen com a dolent, diferent als altres, el tracta com un objecte. Baix concepte de si mateix (baixa autoestima). • Utilització del nen en conflictes de parella. • Utilització del nen per suplir el paper del pare o de la mare. • Qualifica els fills com a difícils o rebels.

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

4.4.- Abús sexual del menor

Signes o indicadors físics	Signes o indicadors de comportament	Conductes comunes a l'ofensor sexual
<ul style="list-style-type: none"> • Roba interior truncada, tacada o amb sang. • Cansos, inflor, dolor, lesions o sagnys en les àrees genitals o anal. • Infeccions urinàries freqüents, dolor en orinar. • Secreció en el penis o a la vagina. Emissió o encopresis (orina o defeca a la roba o al lli). • Clor estranya a l'àrea genital. • Malalties venèries. • Emboriso. • Malalties psicosomàtiques. 	<ul style="list-style-type: none"> • Canvis sobtats i bruscs de la conducta. • Baixa sobtada en el rendiment escolar. • Relacions deficientes amb els companys. • No li agrada carregar-se de roba durant les activitats grupals (gimnàstic). • Conductes i coneixements sexuals inadequats per a l'edat (comportament molt seductor, ús de paraules obscenes, etc.). • Regressió a una etapa de desenvolupament anterior. • Fugides cròniques. • Infraccions de la llei. • Relat indirectes o directes d'haver estat víctima d'abús sexual. • Excessiu interès en temes sexuals. • Promiscuïtat. • Masturbació excessiva. • Tendència a abastar sexualment de persones menors. 	<ul style="list-style-type: none"> • Possessiu i gelós de la víctima. • Negu al nen contactes socials normals. • Acusa el nen de promiscuïtat o de seductor. • Excessivament aïnat amb el nen. • Baixa autoestima. • Pobre control d'impulsos. • Aïllat socialment. • Relacions adultes no satisfactòries. • Creu que el nen gaudeix del contacte sexual. • Sexualitza les manifestacions d'amor i d'afecte. • No acudeix mai a les cinis i reunions del grup. • Mentiposa i desvirtua el nen en públic. • Senten el seu fill o filla com una propietat. • Expressen dificultats en el seu matrimoni. • Recollen i donen el nen al col·legi sense permetre-li contactes socials. • Els pares estan sempre fora de casa.

Signos o indicadores de comportamiento	Conductas comunes al ofensor sexual
<ul style="list-style-type: none"> • Temor a una persona especialment. • Tèmats nocturns, malsons. • Resistència a tornar a casa després de l'escola. • Dificultat per caminar i/o assegut. • Rapinyades, missogades, bomatomes en el cos i a la zona genital. • Taques de sang a la roba interior. • Carria en els hàbits d'alimentació i de sonnit. • Utilització del tema sexual en dibuixos i jocs. • Conductes agressives i/o embudades severes i persistents. • Relacions hostils i deserts. • Actitud hipervigilant (en estat d'alerta, noctòs...) • Nins que eviten anar a casa (queda més temps de l'habitual en el col·legi, al pati o pels voltants). • Té pocs amics a l'escola. • Mostra poc interès i motivació per les tasques escolars. • Després del cap de setmana torna pitjor al col·legi (trist, brut...). • Relació entre nin i adult serena, reservada i controlada. • Falta d'atencions mèdiques bàsiques. 	<ul style="list-style-type: none"> • Compensen amb béns materials l'escausa relació afectiva que mantenen amb els seus fills. • Abusen de substàncies tòxiques. • Tracte desigual entre els germans. • No justifiquen les absències de classe dels seus fills. • Justifiquen la disciplina rígida i autoritària. • Veuen l'infant com un nuvat. • Ofereixen explicacions il·lògiques, contradictòries, no convinents o bé no tenen explicació. • Habitualment utilitzen una disciplina inadequada per a l'edat del nin. • Són gelosos i protegenen desmesuradament el nin.

5.- FACTORS DE RISC

El nivell o la condició de risc, que va des de la major vulnerabilitat a la major protecció, depèn de la presència tant de factors de risc com dels mecanismes i factors protectors que interactuen a cada família; això determina la major o menor probabilitat que hi hagi maltractament.

Les condicions de risc per a la presència de maltractament poden originar-se en els pares, durant l'embaràs, en el nin i a les característiques de la convivència familiar, incloent-hi aspectes socials i culturals relacionats amb la violència:

5.1.- Condicions de risc en els pares

- Pares maltractats, abandonats o insitucionalitzats durant la seva infància.
- Mare adolescent, amb baix nivell d'escolaritat, amb insuficient suport social, familiar i social.
- Pares o persones que tinguin cura del nin i que pateixen patologia psiquiàtrica, alcoholisme o addicció.
- Pares amb baixa tolerància a l'estress.

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

5.2.- Condicions de risc durant l'embaràs

- Embaràs no desitjat
- Embaràs d'alt risc biològic
- Depressió postpart

5.3.- Condicions de risc en el nin

- Nourtat amb malformació o prematur
- Alteració dels primers vincles
- Hospitalització precoç perllongada
- Infant portador de patologia crònica
- Infant amb discapacitat física o psíquica
- Infant amb conducta difícil
- Infant no escolaritzat, amb elevat absentisme o de baix rendiment, o fracàs escolar
- Infant del carrer
- Infant de la frontera
- Maltractament ètnic



20

5.4.- Condicions de risc en la família

- Famílies amb antecedents de conducta violenta
- Famílies amb processos psiquiàtics
- Famílies en etapa de desintegració o desintegrades
- Famílies amb antecedents d'alcoholisme

5.5.- Condicions de risc en l'entorn

- Condicions de vida difícils, marginació, pobresa...
- Acceptació cultural de la violència
- Absència de xarxes socials de suport a la comunitat



21

6.- LES ACTUACIONS DES DE L'ESCOLA DAVANT ELS MALTRACTAMENTS

Tant la legislació d'àmbit estatal com l'autonòmica, incideixen en l'obligació que des de qualsevol centre educatiu s'ha de denunciar tota sospita fundada, de l'existència d'un possible maltractament o abús sexual a un alumne.

Quant a la legislació estatal, la Llei Orgànica 1/96, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del menor (BOE 17.01.96, Art. 13.1 sobre "Obligacions dels ciutadans i deure reserva"), tipifica que: Tota persona o autoritat, i especialment aquells que per la seva professió o funció, detectin una situació de risc o possible desamparament d'un menor, ho comunicaran a l'autoritat o als seus agents més pròxims, sense perjudici de prestar-li l'auxili immediat que necessiti.



Quant a la legislació autonòmica ressenyarem la següent normativa:

Comunitat Autònoma de València:

- Llei 8/2008, de 20 de juny, de la Generalitat, dels Drets de Salut de Nens i Adolescents.
- Llei 12/2008, de 3 de juliol, de la Generalitat, de Protecció Integral de la Infància i l'Adolescència de la Comunitat Valenciana.

La Llei 12/2008, en el seu article 83, Protecció del menor enfront de situacions de risc i desamparament, resol: "Tota persona o autoritat i especialment aquells que per la seva professió o funció, detectin una situació de risc o possible desamparament d'un menor, ho comunicaran a l'autoritat o als seus agents més pròxims, sense perjudici de prestar-li l'auxili immediat que precisi."

Decret 39/2008, de 4 d'abril, del Consell, sobre la convivència en els centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics.

Comunitat Autònoma de les Illes Balears:

- Llei 17/2006 de 13 de novembre integral de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears.

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

En el seu article 59. Deure comunicació i denúncia. "Qualsevol persona que tingui notícia d'una situació de possible desprotecció de la persona menor d'edat, sense perjudici de prestar-li immediatament l'auxili que precisi, té el deure de posar-ho en coneixement de l'autoritat judicial o administrativa, que garantirà la seva adequada reserva i confidencialitat. Aquest deure és especialment exigible a aquelles persones que tingessin notícia de tals situacions per raó de la seva professió o càrrec."

Comunitat Autònoma d'Aragó:

- Llei 12/2001 de 2 de juliol, de la Infància i l'Adolescència a Aragó.

En el seu article 50. Obligacions dels ciutadans i deure reserva. "Tota persona, i especialment, qui per raó de la seva professió tingui notícia d'una situació de risc o desaparició, ho posarà en coneixement de l'autoritat pública competent en matèria de protecció de menors, garantint-se-li durant tot el procediment la corresponent reserva i anonimat, i sense perjudici de l'obligació de prestar l'auxili immediat que precisi i de les comunicacions procedents a l'autoritat judicial o al Ministeri Fiscal".

Després de la normativa exposada, tal concloure que qualsevol persona pot denunciar davant la sospita d'un maltractament infantil, però al seu torn hi ha qui estan per llei obligats a fer-la. Nosaltres, educadors, per la nostra professió, hi estam més.

24

Denunciar és sollicitar ajuda per protegir el nin o adolescent vulnerat. La persona denunciant no ha de provar el maltractament, ni com va succeir o quan, ni ha d'investigar; una vegada feta la comunicació, serà la justícia qui ho faci.

No hi ha cap risc per a la persona denunciant. Aquesta persona no és part de l'eventual judici penal que sorgís de la seva comunicació, per tant amb la denúncia no contreu cap compromís que la lligui a un possible procés.

Només podrà ser acusada de delictes de calúnnia si la denúncia hagués estat feta amb mala fe, o conscient que s'estava imputant un innocent.

Podem distingir entre un **procediment d'actuació ordinari**, per a casos lleus i casos de major gravetat o dubtosos i un **procediment extraordinari** per a casos urgents. En qualsevol dels casos que es plantegen, el centre garantirà la confidencialitat de les gestions que es realitzin, així com l'anonimat del menor afectat.

Es consideraran **casos lleus** aquells en els quals la problemàtica pot ser resolta des del propi centre escolar: detecció de pautes educatives familiars incorrectes que estàn afectant el bon desenvolupament del menor, com són excés de càstigs, falta d'atenció i suport en els temes escolars, tracte inadequat (ridicularitzar-lo, comparar-lo despectivament amb uns altres, etc...).

25

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

Es consideraran **casos de major gravetat o dubtósos** aquells en què no estigui en perill la integritat física o psíquica del menor, però existesqui presumpció que s'està produint maltractament o pot arribar a produir-se, o que no s'estan cobrint les seves necessitats.

Es consideraran **casos urgents** aquells en els quals s'estimi que està en perill la integritat física o psíquica del menor.

Per denunciar la situació de maltractament, en cas urgent, pots utilitzar tres vies:

- Via judicial: anant a qualsevol jutjat, comissaria o al fiscal de menors, on caldrà la identificació del denunciant.
- Via administrativa: adreçant-te a l'Equip Municipal de Serveis Socials corresponent al lloc de residència del menor, o bé als Serveis Socials de la Comunitat Autònoma. També pots adreçar-te a la Direcció territorial de la Conselleria de Benestar Social, sempre que es tracti de situacions que requeresquin la immediata declaració de desamparament del menor.
- Via Associacions: En la qual pots reservar la teva identitat ja que és la pròpia associació que denuncia el cas als serveis Socials corresponents i realitza un seguiment de la intervenció dels organismes públics pel que fa al cas.

26

ACTUACIÓ A SEGUIR

En tota actuació es pretendrà:

- Assegurar que els drets i el benestar de les víctimes ocupin un lloc primordial
- Reconèixer els drets dels acusats, particularment el seu dret al corresponent procés.
- Actuar d'acord amb el dret canònic i el civil.
- Atendre el consell i l'assessorament professionals (mèdic, psicològic, treballador social, pastoral, legal...) amb prudència i efectivitat.

Passos a seguir:

1. Qualsevol membre de la Comunitat Educativa del Centre que detecti o sospiti d'algun cas de maltractament, en el qual la víctima o el maltractador siguin d'aquesta Comunitat Educativa, ho posarà en coneixement del Director, de l'Orientador o del Defensor del Menor del Centre.
2. Aquestes tres persones, amb absoluta discreció i prudència, valoraran el cas i el diagnosticaran, si es tracta d'alguna cosa lleu (anau al punt 3), de major gravetat o dubtós (anau al punt 4 o al 6 si l'agressor és docent del centre) o d'un cas urgent (anau al punt 5 o al 6 si l'agressor és docent del centre).

27

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

3. Lleu: Es prendran mesures des del propi centre. El Director i l'Orientador s'entrevistaran amb els pares de l'afectat o afectada i arribaran a acords amb pautes educatives familiars correctes.

Sempre es procurarà l'ajuda necessària a l'agressor: psicològica, orientativa, ...

4. Major gravetat o dubtós: Es posarà el cas en coneixement de l'Equip d'Orientació Educativa de la zona o directament en coneixement del Servei d'Informació, Valoració i Orientació, de la unitat de Treball Social més pròxima. Aquesta comunicació es farà per escrit, quedant-ne sempre còpia en el centre. S'actuarà en completa coordinació amb Assumptes Socials.

Sempre es procurarà l'ajuda necessària a l'agressor: psicològica, orientativa, ...

5. Urgent: Es donarà atenció immediata si fos necessari (sanitària o qualsevol altra), sol·licitant si fos necessari, l'assili policial i/o judicial.

Es posarà el cas en coneixement immediatament, telefònicament i mitjançant fax (sempre una còpia es queda en el centre), del Servei d'Atenció al Menor de la Delegació Provincial d'Assumptes Socials. S'actuarà en completa coordinació amb aquest Servei.

En cas de ser molt greu, s'haurà de denunciar el cas per qualsevol de les tres vies possibles: judicial, administrativa o associacions.

Sempre es procurarà l'ajuda necessària a l'agressor: psicològica, orientativa, ...

28

6. Agressor Docent: En cas que l'agressor fos un docent del centre serà comunicada immediatament, per escrit, l'observació, sospita fundada o denúncia de la situació, que serà remesa amb la màxima celeritat i per la via més urgent (telèfon, fax, correu electrònic,...), al Director de la Xarxa i ell, a la vegada, la comunicarà al president.

7. Una vegada llegida la comunicació, el Director de la Xarxa, en coordinació amb el President de la Xarxa, encarregarà al Director i a l'Orientador (que en cas de ser protagonistes de la situació seran substituïts per altres persones que designi el Director de la Xarxa), que iniciïn l'obertura d'un expedient informatiu prenent declaració als actors de la situació d'abús o maltractament, procurant en tot moment la protecció i discreció del procés i intentant frenar els possibles altercats per part dels interessats (menor, la seva família i el docent presumptament acusat d'abús sexual o maltractament greu).

8. En un termini no superior a 48 hores, el Director de la Xarxa convocarà i reunirà la Comissió Districte de Defensa del Menor, en la qual s'exposaran per part del Director i Orientador l'exposició del redactat en l'expedient, explicant convenientment els fets. Si la comissió reunida, ho creu oportú, escoltarà les parts interessades en la situació i redactarà el seu propi informe. Caldrà que les entrevistes als interessats no siguin acaraments.

9. D'igual forma aquesta comissió farà les derivacions oportunes als Serveis Socials, Serveis Médico Forenses o Judicials oportunes o a qui cregui convenient.

29

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

Comissió Districtal de Defensa del Menor

Aquesta Comissió vetllarà que se segueixi el procediment establert en el present Protocol i estarà integrada per:

- El **President i/o Director de la Xarxa.**
- La **Direcció del Centre** (en cas de ser protagonista de l'abús o del maltractament, el Director de la Xarxa triarà immediatament un membre de la Comunitat Educativa de provada integritat i bon judici)
- Un advocat designat per la Institució Religiosa.
- L'**Orientador del Centre** (en cas de ser-ne un dels implicats es recorre al Cap d'Estudis).

La Comissió podrà dictar les mesures a prendre, tant per al menor com les adreçades al religiós o seglar laial fà provada la seva culpabilitat i que s'estimin oportunes. L'informe es farà per escrit essent signat per tots els membres de la Comissió. Serà el Director de la Xarxa qui comunicarà als interessats els acords presos o les accions empreses.

30

Si es considera oportú, el suposat ofensor serà rellevat de tota activitat. S'animarà l'acusat a rebre l'assistència d'una assessoria civil i canònica i se li notificarà ràpidament sobre els informes preliminars de la investigació, se li sollicitarà també que se sotmeti a una avaluació i intervenció mèdica i psicològica apropiades.

S'anirà amb compte de protegir els drets de totes les parts involucrades, particularment aquells de la persona que al feça haver estat maltractada i de la persona contra la qual s'han presentat els càrrecs.

En el cas que es provi que l'acusació és infundada, es prendran totes les mesures possibles per restaurar el bon nom de la persona acusada falsament.



31

7.- PRINCIPIS GENERALS D'ACTUACIÓ

- Protecció del menor o de la menor: actuació encaminada a la protecció de l'interès superior del menor.
- Coordinació: actuació unificada de les institucions que interveuen en el Protocol.
- Agilitat: intervenció immediata en el moment que es detecta la situació de maltractament o abús i actuació per tal d'evitar la dilatació dels procediments.
- Mínima intervenció: evitar que el menor hagi de ser sotmès a actuacions repetitives, respectant la preeminència del procediment judicial, amb garantia dels principis de contradicció i immediació de les proves.
- Tracti de conservar la calma, i conversi amb el nin en un lloc tranquil i privat. Convé assegurar-se al costat del menor, no davant ell.
- Mostri control de les seves emocions, no es desbordi, ja que agreuja el fet.
- Cregui el que el nin li diu i faci-li-ho saber.
- Expressi-li que se'l segueix apreciand-lo igual, que la relació entre vostès no ha canviat.
- Faci-li saber la importància que té no guardar el secret, i que necessita d'altres persones per protegir-lo.
- Cerqui ajuda professional, un cas d'abús sexual requereix un plantejament multiprofessional.
- És important, si identifiquem una situació de maltractament, que hi sapiguem respondre de manera adequada ja que una reacció o alarma exagerada de rebot a aquest tipus de situació pot ser pitjor que la pròpia situació. Per això, no cal deixar dur-se pels sentiments, emocions. No es pretén jutjar sinó ajudar el nin i la seva família.

33

Protocolo básico de actuación en abusos sexuales y otros malos tratos a menores

- Cal assumir la responsabilitat d'atendre de forma específica tot nin de qui se sospita que pugui sofrir maltractament:
 - i. Escoltant-lo i prenent seriosament les seves paraules.
 - ii. Tranquil·litant-lo, sobretot dient-li que no és culpable del que ha ocorregut i que és bo per a ell o ella i per als altres que ho contin.
 - iii. Recollir per escrit el que ha dit i recordar que aquesta informació és confidencial.
 - iv. Analitzar els sentiments que aquesta situació l'ha provocat, cerca suport si veus que la situació et pot desbordar.
- Escoltar amb respecte, interès, solidaritat i confidencialitat, el relat de l'afectat.
- Reduir les ansietats de l'agredit i del seu acompanyant.
- Utilitzar un llenguatge clar, entenedor i que no confongui la persona sobre la seva situació i les seves possibles solucions o la debi més preocupada.
- És fonamental mostrar total credibilitat en les paraules del menor perquè el relat es fonamenti en la confiança i pugui donar-se una actitud positiva.
- Haurien d'evitar-se les diligències consistents en acaraments o reconstruccions dels fets, tal com disposa la Llei d'Enjudiciament Criminal.

34

Què és el que no hem de fer?

- Culpabilitzar el menor del que va passar; al contrari, manifesti-li com és de valent contar el succeït
- Emetre conceptes sense un coneixement adequat.
- Atropellar la intimitat de la persona amb les preguntes que es facin; però sí s'ha de tractar d'aclarir la situació.
- Manifestar que parlaran del "problema", "de la falta"
- Desqualificar o criticar les paraules que usa el nin o la nina en el relat del que ha succeït.
- Suggestir-li les respostes.
- Pressionar-lo, si és que no respon algunes preguntes.
- Deixar entreveure que ens impressionam pel fet, per la seva conducta, o la dels seus pares.
- Pressionar o forçar-lo perquè es llevi la roba.
- Realitzar l'interrogatori amb altres docents.
- Deixar el nin o la nina tot sol en companyia d'una persona estranya.
- Quan vàrem parlar amb els pares, tractar de provar que va haver-hi maltractament, aquest no és funció del docent.
- Fer judicis sobre el nin o la seva relació, als seus tutors.
- Interrogar sobre assumptes familiars que no tinguin a veure amb la situació específica.

ACTUACIÓ A SEGUIR DAVANT UN MALTRACTE INFANTIL

